

Měl by být připraven dekret, kterým by byla vyhlášena suverenita ČSR na celém předmnichovském území. Připravit vyhlášení, že zákony a nařízení vydané na území Československa v době od Mnichova, včetně zákonů a nařízení t. zv. druhé republiky, neplatí a že vstupují v platnost zákony a nařízení předmnichovské, pokud nebudou zaměněny zákony a nařízeními přechodného období.

Za velmi důležité považují přípravu změn ústavy, které si vyžádá přechodné období. Jmenoval jsem již národní výbory, nutné zásahy do hospodářských a majetkových poměrů, jak jsem již o nich mluvil ve vzpomenuté schůzi, a také zásahy o potrestání viníků a válečných zločinců. To se týká také Němců a Maďarů, pokud se provinili proti republice, poněvadž chceme na konci této očištné akce mít republiku jako stát národní a slovanský. Myslím, že mají být potrestáni všichni Němci a Maďaři, včetně vypovězení z republiky a konfiskací majetku, kdož aktivně pomáhali Hitlerovi a Henleinovi, či maďarským okupantům a tak se dopustili velezrady proti republice. Ti Němci a Maďaři, kteří proti republice se ničeho nedopustili, mají mít možnost, aby se rozhodli odejít za hranice anebo v Československu zůstat. Zde ovšem vláda musí rozhodnouti o každém individuálním případě. Naproti tomu aktivní účast našich Němců a Maďarů na protihitlerovském boji zaručuje těmto právo na čl. státní občanství. Vůbec celou akci očišťovací bude nutno prováděti za aktivní účasti našich německých a maďarských antifašistů.

Jsem toho názoru, že pouze takto zhruba nadhozené návrhy dekretu nedávají podklad k jejich řádnému projednání v politickém výboru. Nemají-li nastati zbytečné průtahy, pak by bylo nejlépe, aby ministr vnitra předložil k projednávání návrhy dekretů již projednané vládou. Kdyby však Státní rada rozhodla, že takto zpracované dekrety mají se projednávat v politickém výboru, pak je podrobíme dalšímu důkladnému rozboru.

SÚA Praha. SR-L, plenární schůze, příloha k zápisu XVI. schůze ve čtvrtém zasedání. Koncept.

[14]

1944, březen. Čechy. — Článek ilegálního komunistického časopisu „Předvoj“¹ o úloze dělnické třídy v národně osvobozené boji a o jejím poměru k celonárodnímu hnutí odporu proti fašismu.²

Národní odboj a dělnická třída

Mezi dělnictvem, a to mezi jeho značně uvědomělou částí, setkáváme se často s projevy nedůvěry k národním heslům, někdy i s rázným odmítáním programu boje za národ a vlast. Dělník má živě v paměti, že národních a vlasteneckých frází s oblibou používaly živly dělnictvu nepřátelské k oklamání širokých vrstev lidu. Ke vzpomínkám na minulost druží se obavy, aby podobné živly i v budoucnosti nevyrukovaly s „velevlasteneckým“ kraválem, s národními fangličkami, třeba s hesly připojení Lužice, Kladska či Berlína k ČSR a nesnažily se tím strhnout mohutné hnutí lidové nenávisti proti utlačovatelům úzce nacionalistickým, šovinistickým, imperialistickým směrem.

Proto se objevuje místy volání, aby dělnictvo ignorovalo národní hesla a proti národnímu programu postavilo svůj dělnický program boje proti fašismu a kapitalismu. Má dělnictvo

¹ Ilegální časopis odbojové skupiny Předvoj řešil závažné a ožehavé otázky dělnické třídy a odbojového hnutí v podmínkách okupace. Vycházel od března do října 1944, kdy zanikl zatčením svých redaktorů a spolupracovníků. Vyšlo pouze 8 čísel. Patřil k nejvýznamnějším ilegálním časopisům v českých zemích vedle ilegálního Rudého práva a Moravské rovnosti, jejichž význam doplňoval a znásoboval. O ilegální skupině Předvoj viz dále poznámku k dokumentu čís. 30.

² Autorem článku byl K. Hiršl.

t a k t o čelit nebezpečí zvrhnutí národního odboje, které zde přirozeně je? Má proti heslu boje za národ postavit heslo boje za dělnickou třídu?

Odpověď na tyto otázky musíme vyvodit ne z toho, jak se to dělalo včera, za jiných podmínek, ani z toho, co je na první pohled líbivější, ale z věcného rozboru situace.

Nejhorším nepřítelem českého dělnictva v této době jsou němečtí okupanti (aniž by tím bylo řečeno, že jsou nepřítelem jediným). Doklady není třeba uvádět. Okupanti však nejsou jenom nepřítelem dělnictva. Čeští rolníci, řemeslníci, úředníci, inteligence — ti všichni jsou jimi utiskováni a přejí si jejich bezvýhradné potření. Tato společná nenávist pracujícího lidu, který tvoří ohromnou většinu národa, je podkladem pro vznik národního odboje, hnutí aktivního odporu většiny národa proti společnému nepříteli. Vlivem různých okolností, které bude nutno jindy podrobněji rozebrat, nedospěl ještě národní odboj českého lidu do masových bojových forem. Nelze však pochybovat o tom, že brzy do nich dospěje, když ne z jiných důvodů, tedy následkem prudkého vývoje politických a vojenských událostí, ohlašujících zřetelně poslední období existence fašistického Německa.

Není tedy spornou otázkou, jestli u nás má anebo nemá být národní odboj vůbec; to by byla debata druhu, jestli má po středě přijít čtvrtěk. Ke správnému určení povahy masového hnutí, jako je národní odboj, nestačí však vědět, proti komu lid bojuje, je nutno vědět také za co bojuje. Jedná se tedy o to, jaký má národní odboj být, kam má po zdolání společného nepřítele směřovat, to jest, která třída má být jeho vedoucí silou.

Ohromná většina dosavadních národních hnutí v dějinách se vyznačuje tím, že v nich pracující lid bojoval, trpěl a umíral a „vyšší vrstvy“ sklidily ovoce jeho vítězství. „Vyšší vrstvy“ — velkopřemyslníci, velkoobchodníci, velkostatkáři, bankéři, vysoká byrokracie a jiní peněžní velikáni — stály sice ne v čele, ale v pozadí národních odbojů a „národních“ vlád. Před tváří mas stáli v čele buď jedinci koupení „vyššími vrstvami“, anebo lidé, kteří nebyli dosti prozíraví, „důvěřovali dobré vůli panstva“ a dali se zaslepit jeho „národními“ a „demokratickými“ sliby.

A tak se národní odboje končily ustavením vlád, které vládly pod celonárodním, někdy i demokratickým nraporem, neměly však a nemohly mít se skutečnými zájmy většiny národa a se skutečnou demokracií nic společného, poněvadž zastupovaly pouze sobecké, ziskuchtivé zájmy „vyšších vrstev“.

Tak nějak vypadá také perspektiva českého národního odboje proti německé okupaci ve zbožných přáních občanů z „vyšších vrstev“. Říkají si: „Český národ bude bojovat za svobodu bez ohledu na třídní rozdíly (čímž se chce říci: bez ohledu na to, že my peněžní šlechta, jsme si svá koryta za každou cenu udrželi za nacistického režimu, že jsme byli jeho věrnými pomahači, že jsme se s ním spojovali proti lidu, že jsme svými vedoucími funkcemi v průmyslu, obchodu, peněžnictví horlivě sloužili nacistickému válečnému aparátu), tedy český národ, aniž by se na tyto věci ohlížel — myslí si oni pánové — vybojuje svou krví svobodu, demokratickou republiku — a odevzdá ji do našich rukou, do rukou našich zástupců. My mu za to dovolíme, aby říkal, že to jsou jeho zástupci, že je to jeho republika, že má svobodu, že se plně národně rozvíjí atd., dovolíme mu říkat co bude chtít — jen když nám zůstanou správní rady, dividendy a tantiemy, jen když nám zůstanou, a ještě v hojnějším počtu, jako dědictví po Němcích, do našich rukou přijdou továrny, velkostatky a kapitály, které nám umožní koupit si cokoliv, politiku, kulturu, soudy, rozhlas, tisk. Lidu dáme republiku, národní, demokratická, třeba i socialistická hesla — sobě ponecháme vládu.“

To je jedna ze dvou možných cest českého národního odboje, cesta „spolupráce“ pracujícího lidu se zrádcovskými živly, cesta podřízení lidu „vyšším vrstvám“, které, když měly na vybranou mezi národem a kariérou, zvolily kariéru, když měly na vybranou mezi fašismem a pracujícím lidem, zvolily jako menší zlo fašismus, poněvadž ze všeho nejvíce se bojí revolučního hnutí pracujícího lidu. Mlčky přehlížet a zahalovat zrádcovské chování těchto elementů za fašistické okupace znamená jít po cestě zvrhnutí národního odboje; je to cesta oklamání lidu národními hesly, cesta nejpustší demagogie, nejhanebnější licoměrnosti, po-

něvadž ani v nejmenším neodpovídá skutečným zájmům národa, cesta záchrany posic pomahačů fašismu a zkázy pro pracující lid.

Po této cestě uvědomělý dělník rozhodně jíti nechce. Projevuje-li nechuť k národním heslům, chce tím říci, že tento druh „národního odboje“ co nejpříkřeji odmítá.

České vysoké kruhy dokázaly svým skutečným chováním v letech národní krise, chováním podle činu a ne podle slov, že již nejsou schopny národ vést. Bylo by však neodpustitelnou bláhovostí domnívat se, že „vysoké kruhy“ budou svého vůdčího postavení v národě zbaveny automaticky, prostým vývojem událostí. I kdyby se sebe více zkompromitovaly a zneuctily před pracujícím lidem, *samo o sobě* to ještě nestačí k odstranění jejich rozhodujícího vlivu; neboť si vždy dovedou najít klíčku, jak vyklouznout z hanebné situace, není-li zde síla, která jim v tom zabrání. „Vyšší vrstvy“ se budou umět vymotat ze šlamastiky, budou umět znovu oklamávat lid, nebude-li zde síla, schopná převzít po nich a po jejich pověřencích vedení národa. Takovou silou může být jedině *u vě d o m ě l á* dělnická třída, jejíž předvoj je sdružen v revoluční straně.

Tak se nám rýsuje druhá perspektiva českého národního odboje, odboj vedený uvědomělými revolučními pracovníky: český národ bude bojovat za svou svobodu jako jeden muž, přirozeně bez rozdílu třídního příslušenství pracujícího lidu, protože dělníci, rolníci, řemeslníci, úředníci, zřízenci, pracující inteligence mají společného nepřítele, fašistické okupanty a společný cíl, skutečnou vládu lidu. Při tom bude pracující lid odhalovat a trestat zrádcovství ve všech vrstvách, tudíž také hromadné zrádcovství „vysokých kruhů“, které neustane odhalovat v pravém světle jako pomahače fašismu; vybojuje si skutečnou svobodu a skutečnou demokracii, zřídí stát, kde v národních výborech bude skutečně vládnout národ, to jest pracující lid; tak bude kráčet k vytvoření společnosti, v níž rozhoduje práce a ne peníze, v níž hybnou silou veřejného života je spolupráce a blaho všech a ne zisk a vykořisťování.

To je jediná revoluční linie českého národního odboje, linie skutečných zájmů celého národa. Neboť celý národ, tvořený pracujícím lidem, má svrchovaný zájem na tom, aby žil ve společnosti bez hospodářských krisí, bez nezaměstnaností, bez imperialistických válek, bez existenční nejistoty. Uvědomělá dělnická třída se liší od ostatních pracujících jen tím, že tento společný cíl všech pracujících a cestu k němu jasně vidí, zatím co ostatní ji obvykle jen nejasně tuší. Uvědomělá dělnická třída je, pokud je skutečně uvědomělá, jen pokročilým představitelem zájmů veškerého pracujícího lidu, tedy představitelem zájmů celého národa. Z toho plyne, že národní hesla, pronášená uvědomělými revolucionáři, nejsou žádnou demagogií, nejsou trikem pro oklamání nepřítele či neuvědomělých mas, nýbrž že odpovídají plně skutečnosti, neboť jen uvědomělí revolucionáři hájí skutečné zájmy národa. Z toho také plyne, že by bylo nesprávné stavět proti programu národnímu program dělnický, poněvadž program skutečného národního zájmu se kryje s programem uvědomělého dělnictva a stavěním jich vedle sebe či dokonce proti sobě by vznikl falešný dojem, že jsou to programy mimoběžné či dokonce protichůdné, že dělnictvo hájí jen sobecké zájmy své vlastní třídy a že skutečné zájmy národa jsou v rozporu se zájmy dělnictva. Provolávání „dělnických“ hesel jako protivy vůči národním sloužilo by tedy ve skutečnosti zájmům nepřátel dělnické třídy, neboť by se tím mátl méně uvědomělý, nedělnický pracující lid a národní program a hájení národních zájmů by se tím mlčky přenechávalo kruhům nedělnickým, pověřencům kapitálu k volnému zneužití.

Proto český dělník vezme plně národní věc za svou, bude poctivě ze všech sil bojovat za národ, dobře si uvědomuje a zdůrazňuje, že český národ je totéž co český pracující lid, že vysoké kruhy se svým chováním za okupace z národa vyloučily, že nebojuje za minulou vlast, která mu byla spíše macechou než matkou, nýbrž za budoucí vlast pracujících, kterou si vybojuje v zápase s německými okupanty a se všemi nepřáteli pracujícího lidu.

Zbývá si ještě plně uvědomit jednu z nejdůležitějších skutečností, že totiž vůdčí postavení v národě dělnické třídě nikdo nedaruje, že si ho nemůže vydobýt vykřikováním hesel „My

jsme třída budoucnosti, my musíme národ vést“ atd., nýbrž jedině tím, bude-li nejschopnější, nejstatečnější, nejlépe organisovanou silou národního odboje, bude-li schopna přesvědčovat ostatní pracující lid o pravosti své cesty a vést jej po ní nikoli nátlakem nebo hrozbami a křiklounstvím, nýbrž příkladem, větší poctivostí, větším nadšením a větší odhodlaností bit se za skutečné zájmy národa.

Jedině tehdy, bude-li silou dobře organisovanou, může splnit dělnická třída své historické poslání v českém národním odboji. Revoluční organisace se však nevytvoří přes noc, mávnutím čarovného proutku; až vzplane poslední fáze boje, bude pozdě formovat naše síly. Naše úkoly jsou obrovské. Nepřipravenost znamená porážku. Je tedy jednáním naprosto odporujícím zájmům dělnické třídy, domnívá-li se někdo, kdo se chce považovat za uvědomělého dělníka, že je možno čekat „až to praskne“, že se teď nedá nic dělat, že je nutno jen chránit svou kůži a být zalezlý v koutku. Právě teď je nutno utvořit předpoklady k zítřejšímu vítězství a je k tomu již nejvyšší čas, je nutno urychleně, při tom ovšem s největší opatrností a zachováváním všech konspiračních zásad, sdružovat nejuvědomělejší pracovníky v revoluční straně; je nutno tvořit ve všech městech a vesnicích Národní výbory a ve všech továrnách a závodech Závodní výbory, skládající se z poctivých bojovníků proti fašismu ze všech vrstev národa, bez rozdílu bývalého politického přesvědčení, pokud chtějí skutečně poctivě bojovat proti fašistickým okupantům; je nutno vytvářet ještě před dodáním zbraní Národně Revoluční armádu, zahrnující veškerý český bojeschopný a k boji odhodlaný lid. Tyto úkoly je nutno provádět a nezanedbávat ani jeden z nich. Budeme se k nim v tomto časopise stále vracet, neboť v nich je obsažena veškerá naše činnost. Jedině po této cestě se může stát dělnická třída vůdčí silou národního odboje; jedině po této cestě se nám podaří zorganizovat skutečný, mohutný národní odboj; jedině po této cestě se může stát národní odboj bojem za skutečnou svobodu českého pracujícího lidu.

Předvoj, zvláštní vydání, březen - duben 1944. — AÚD KSČ Praha. 1944/39. Cykl.

[15]

1944, 14. duben. Moskva. — *Návrhy na některá opatření v osvobozených územích Československé republiky, vypracované představiteli moskevského vedení KSČ.*¹

¹ Tyto návrhy byly diskutovány mezi členy moskevského vedení KSČ v dubnu 1944. Není však známo, zda byly někam odesílány. Pravděpodobně rovněž v dubnu 1944 byly napsány následující vlastnoruční poznámky Kl. Gottwalda o prvních revolučních úkolech na osvobozeném území:

„Na denním pořadu: Ne — socialistická revoluce a diktatura proletariátu.

Nýbrž — národně osvobozeněcká demokratická revoluce, blok dělnictva, rolnictva, městských středních vrstev a inteligence.

Vlastní forma: demokratická republika.

Sociálně:

v českém a slovenském národě podlomení moci velkoburžoasie — (zrádci) — nevracet velké majetky, likvidace šlechty — do všech konsekvencí pozemkovou reformu,

v německém národě: likvidace šlechty, buržoasie, politických exponentů henleinovců.

Analogicky u Maďarů.

Nacionální základ:

Bratrský svazek Čechů, Slováků, Podk. Ukrajinců.

Rovnoprávnost Němců, Maďarů, Poláků —

opírat se ze začátku na demokratické živly

Forma: autonomie Slovenska a Podk. Ukrajiny —

nebo: Federace tří autonomních republik?